

РОЗДІЛ I ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.111'34(045)

Андрущенко І. О.

СПЕЦИФІКА ПРОСОДИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНАВГУРАЦІЙНИХ І ПАРТІЙНИХ ПРОМОВ ЗАСТРЯГАЮЧИХ АКЦЕНТУЙОВАНИХ ОСОБИСТОСТЕЙ

У статті представлено результати експериментально-фонетичного дослідження особливостей просодичного оформлення інавгураційних і партійних промов, актуалізованих застрягаючими акцентуйованими особистостями. Описано специфіку просодичної організації трьох структурних частин аналізованих промов й наведено інваріантну інтонаційну модель їхньої реалізації мовними особистостями із зазначеною акцентуацією характеру

Ключові слова: інавгураційні і партійні промови, застрягаючі акцентуйовані особистості, просодичне оформлення промов, інваріантна інтонаційна модель.

Андрущенко И. А. Специфика просодической организации инавгурационных и партийных речей застрягающих акцентуированных личностей. – Статья.

В статье представлены результаты экспериментально-фонетического исследования особенностей просодического оформления инавгурационных и партийных речей, актуализированных застрягающими акцентуированными личностями. Описана специфика просодической организации трех структурных частей анализируемых речей, и продемонстрирована инвариантная модель их реализации языковыми личностями с упомянутой акцентуацией.

Ключевые слова: инавгурационные и партийные речи, застрягающие акцентуированные личности, просодическая организация речей, инвариантная интонационная модель.

Andrushchenko I. O. Obsessive-compulsive accentuated personalities' specificity of prosodic organization of inaugural and conventional speeches. – Article.

The article highlights the results of the experimental phonetic study in prosodic organization of public political speeches 'actualized by obsessive-compulsive accentuated personalities. The specificity of prosodic organization of the three structural parts of inauguration and conventional speeches is described. The invariant intonation model of realizing political speeches by language personalities with the specified accentuation of their character is given.

Key words: inaugural and conventional speeches, obsessive-compulsive accentuated personalities, political speeches' prosodic organization, invariant intonation model.

Сьогодні саме політичні реалії здійснюють суттєвий вплив на майже всі сфери функціонування людини. За своєю природою політична сфера є переважно комунікативною [13; 19, с. 28] та здебільшого базується на мовленнєвій діяльності суб'єктів спілкування. Зрозуміло, що при цьому у формуванні політичної особистості беруть участь біологічні, соціологічні та психологічні обставини розвитку індивіда [22, с. 3], які необхідно враховувати під час дослідження його мовленнєвої діяльності та специфіки просодичного оформлення ним мовлення.

Унаслідок використання політиками типових інтонаційних моделей мовлення (їхніх варіантних реалізацій, зумовлених прагматичним спрямуванням промов або їхніх композиційно-структурних частин, які актуалізуються в межах традиційного інваріанту просодичного оформлення такого виду промов) і досягається певний необхідний суспільно-комунікативний вплив [5; 10; 11].

Цілком природно, що в обсязі загальної проблеми дослідження особливостей політичного мовлення важливу роль покликані, насамперед, відігравати результати експериментально-фонетичних досліджень особливостей просодичного оформлення інавгураційних і партійних промов.

Останнім часом у лінгвістиці приділяється достатньо уваги вивченню закономірностей взаємодії засобів усіх рівнів мови в актуалізації політичних промов [2, 3; 6; 9; 15; 17]. Проте питання впливу психологічних особливостей індивіда, а саме типу акцентуації характеру політичного діяча та його впливу на просодичне оформлення інавгураційних і партійних промов є ще недостатньо вирішеним.

Тому метою нашого дослідження є виявлення специфіки просодичного оформлення інавгураційних і партійних промов, актуалізованих політичними діячами із застрягаючою акцентуацією характеру.

Програмою і методикою експериментально-фонетичного дослідження інавгураційних і партійних промов застрягаючих акцентуйованих особистостей передбачалася послідовність виконання таких його етапів: 1) визначення типу акцентуації характеру політичних діячів, промови яких досліджуються; 2) добір мовленнєвого матеріалу, встановлення природності його звучання, визначення прагматичної спрямованості та структурно-композиційного членування тексту промов; 3) проведення аудитивного аналізу промов аудиторіями-фонетистами;

4) лінгвістична інтерпретація результатів аудитивного аналізу.

Перший етап дослідження полягав у тому, що аудиторам, які мали професійну підготовку, шляхом аналізу психологічних особливостей британських прем'єр-міністрів та американських президентів другої половини ХХ століття пропонувалося на основі відповідного експертного зіставного аналізу мовленнєвого й додаткових матеріалів (аудіо-, відео-, фоно- та фотоматеріалів промов, біографій, текстів промов, зразків почерку і підписів) [7; 14; 16; 19] виокремити осіб, які є представниками групи із застрягаючою акцентуацією характеру. *Другий етап* аналізу було спрямовано на добір мовленнєвого матеріалу (інавгураційні й партійні промови політиків, відібрані за результатами виконання попереднього), а також на встановлення природності звучання промов та визначення прагматичної спрямованості й структурно-композиційного членування їхніх текстів. *Третій етап* охоплював традиційні процедури аудитивного аналізу та реєстрації його результатів. На *четвертому етапі* дослідження передбачалося здійснення лінгвістичної інтерпретації результатів аудитивного аналізу, їхнє узагальнення та вербальний опис експериментально отриманого інтонаційного інваріанту, а також варіантних реалізацій інавгураційних і партійних промов, виголошених застрягаючими акцентуєваними особистостями.

За результатами аналізу експериментального матеріалу інформантами-психологами було встановлено, що до промов застрягаючих акцентуєваних особистостей відносяться публічні промови таких політичних лідерів: 67-го британського прем'єр-міністра Гарольда Вільсона, 36-го американського президента Ліндона Бейнза Джонсона й 72-го британського прем'єр-міністра Джона Мейджора.

Аудитивним аналізом та опрацюванням додаткового експериментального відео- та аудіоматеріалу було виявлено, що типовими ознаками мовлення застрягаючих акцентуєваних політиків є монотонність, безбарвне інтонаційне оформлення, варіювання темпу мовлення в межах від сповільненої до повільної зон, у тому числі за рахунок довгих пауз. Цьому типу особистостей властиві обмежене використання жестів (радіше їхня відсутність), стримана міміка, маскоподібне обличчя, редукована посмішка й постійна напруга. Типовими рисами для осіб застрягаючого типу є кар'єризм, цілеспрямованість, одержимість нав'язливими ідеями, честолюбство й самовпевненість, злопам'ятність і мстивість, бажання виділитися на фоні інших. Разом із тим вони є хорошими, відповідальними працівниками.

Зважаючи на це, для дослідження специфіки просодичного оформлення публічного політичного

мовлення Г. Вільсоном, Л.Б. Джонсоном, Дж. Мейджором як мовцями із застрягаючою акцентуацією характеру було обрано інавгураційні (з нагоди офіційного вступу на пост президента США) й програмні промови (виголошені на партійних зборах після обрання нового прем'єр-міністра з подальшою перспективою участі партії у виборах на чолі з новообраним лідером; на з'їзді партії під час виборчих перегонів для офіційного висловлення згоди стати кандидатом на пост президента країни; перших партійних зборах після перемоги у виборчих перегонах). Слід зазначити при цьому, що обрані промови є схожими за своєю жанровою належністю [12, с. 205, 18] та структурно-композиційним членуванням (вступна, основна й заключна частини) [1, с. 99].

Масив експериментального матеріалу було надано для аналізу інформантам-носіям британського й американського варіантів англійської мови. У ході подальшого проведення цього етапу дослідження експерти відзначили, що запропонований мовленнєвий матеріал має високий ступінь природності звучання публічних політичних промов, виголошених в офіційній обстановці для багаточисельної аудиторії. При цьому було встановлено, що ключовими питаннями партійних промов британського прем'єр-міністра Г. Вільсона (26) є незадовільна економічна ситуація в країні (*First priority indeed, overlying all our policies, is urgent action to deal with the economic position.*), необхідність нарощувати експорт (*But at the same time we began an urgent attack on the endemic problems of British industry, and above all the problems of increasing our exports*), створення запасів пального (*special provisions have been made to help those on National Assistance with their fuel costs*); посилення могутності ООН та її здатності підтримувати мир у всьому світі (*But turning to the broad lines of our world policy let me say first that we place at the centre of our approach to world problems the strengthening of the United Nations and its ability to keep the peace*).

Найважливішими питаннями, висвітлюваними в інавгураційній і партійній промовах американським президентом Л.Б. Джонсоном (23; 24) є свобода особистості (*The American covenant called on us to help show the way for the liberation of man*); боротьба з тиранією та жалюгідністю (*We seek no dominion over our fellow man; but man's dominion over tyranny and misery*); доступність медичних послуг для людей літнього віку (*medical care for older citizens*); покращення економічного рівня життя громадян (*fair and stable prices and decent incomes for our farmers, a job for every man who wants to work, victory in our war against poverty, continually expanding and growing prosperity*); доступна освіта для кожної дитини (*an education for every child to the limit of his ability*).

Основними питаннями, яким приділяється увага в партійних промовах Дж. Мейджора (25), є важливість забезпечення гідного рівня життя кожного громадянина Британії, надаючи йому якісний сервіс у всіх сферах (*Every mother, every father, a say over their child's education. Every schoolchild, a choice of routes to the world of work. Every patient, the confidence that their doctors can secure the best treatment for them. Every business, every worker, freedom from the destructive dictatorship of union militants. Every family, the right to have and to hold their own private corner of life: their own home, their own savings, their own security for their future and for their children's future.*; співпраця з Європейським союзом *I believe strongly in partnership in Europe*); подальша миротворча діяльність (*Alone among all the nations of the world we stand at the hub of three great interlocking alliances*).

На наступному етапі експериментально-фонетичного дослідження відібраний мовленнєвий матеріал було проаналізовано аудиторiami-фонетистами. Отримані результати дозволили виявити особливості інтонаційного оформлення інавгураційних і партійних промов політиками, що мають застрягаючу акцентуацію характеру, й визначити типові інтонаційні моделі, які передають ключові тези промов, виголошених особистостями із зазначеною акцентуацією характеру.

На початку інавгураційних і партійних промов мовець традиційно вітається з поважними гостями і громадянами, висловлює їм свою вдячність із нагоди обрання кандидатом на пост президента чи офіційного вступу на посаду прем'єр-міністра/президента країни й обіцяє сумлінно виконувати покладені на нього обов'язки. Вступна частина промов такого типу зазвичай відіграє інтегративну функцію [4, с. 18] і покликана консолідувати суспільство для подальшого успішного економічного і політичного розвитку держави. У свою чергу, основна частина зазначених промов, в якій мовці ознайомлюють аудиторію з основними напрямками їхньої внутрішньої і зовнішньої політики, виконує декларативну функцію. У заключній частині інавгураційних і партійних промов, що виконує апелятивну функцію, мовці закликають аудиторію до злагодженої праці для покращення загальної ситуації в країні та за її межами. Слід зазначити, що всі політичні лідери щиро переконані в правильності обраного ними курсу розвитку держави. Така впевненість в успішній реалізації їхніх планів відображається в промовах через взаємодію засобів усіх мовних рівнів (лексичний: наявність лексичних одиниць на позначення позитивних змін у суспільстві, напр., *victory, prosperity, abundance, liberation, freedom*; граматичний: анафоричні повтори *Most Americans want..., Every ...* інверсія *And that is today our goal.*), у тому числі й інтонації. Встановлено, що оформленню

публічного політичного мовлення перших осіб держави здебільшого властивими є середні параметри інтонації під час офіційних виступів перед багаточисельною аудиторією. Результати нашого дослідження цілком узгоджуються з тезою Дж. О'Коннора [21] про те, що саме такі щирі наміри мовця передаються за допомогою середніх параметрів інтонації.

Отже, можна стверджувати, що засоби всіх мовних рівнів мають одновекторну спрямованість під час виголошення інавгураційних і партійних промов. Водночас наявні в промовах емоційно насичені фрагменти (на кшталт *To win, and win, and win again.* (25); *What I owe to this country and to its people is difficult to put into words; But you – you must look within your own hearts to the old promises and to the old dream. They will lead you best of all.* (23)) свідчать про провідну роль інтонації в їхньому оформленні, а саме ритмомелодійний малюнок найважливіших фрагментів промов змінюється на тлі їхнього загального інтонаційного оформлення.

Так, у вступній частині реєструється реалізація висловлень у середньому (56,47%) й розширеному (37,65%) тональному діапазоні. У цій частині наявні також інтоногрупи, актуалізовані у широкому тональному діапазоні (2,35%) унаслідок значного підвищення їхнього тонального рівня в комбінації зі сповільненням темпу та підвищенням гучності, завдяки чому мовець виокремлює важливі, на його думку, фрагменти промови. Крім того, таке поєднання інтонаційних параметрів указує на надзвичайно високий рівень емоційного збудження мовця. Прикладом може слугувати такий фрагмент партійної промови: «I accept your nomination. *-I ac'cept³ the'duty* | of leading this party to victory this year. And I thank you, I thank you from the bottom of my heart for placing at my side the man that last night you so wisely selected to be the next Vice President of the United States. (23), де інтоногрупа (*-I ac'cept³ the'duty*) – реалізована на високому тональному рівні, в широкому тональному діапазоні, повільному темпі і в зоні підвищеної гучності. Така просодична організація інтоногрупи свідчить про високий ступінь схвилюваності політика. Високий передтакт, усічена шкала в поєднанні з високим висхідним термінальним тоном, реалізованим з великою швидкістю зміни його руху і наявністю внутрішньосинтагмальної паузи перед ключовим словом висловлення (*duty*) слугує доказом усвідомлення мовцем своїх відповідальності і обов'язків, які він бере на себе за майбутнє партії і країни.

В основній частині промов зареєстровано зменшення кількості інтоногруп, актуалізованих у середньому тональному діапазоні (46,89%) й зростання розширеного (42,76%) і широкого (4,83%), оскільки завданням мовців у цій частині промов є декларація основних напрямків роботи майбутнього уряду, переконання слухачів у

доцільності запропонованих змін та отримання підтримки громадян. Одержані результати дослідження тонального діапазону інтоногруп основної частини можна проілюструвати за допомогою такого фрагмента:

«*And so do I. /Most A¹mericans ·want con¹tinually ex¹panding^ξ and ↘growing pros¹perity. And so do I. These are your goals*».

Наведене емоційно забарвлене висловлення */Most A¹mericans ·want con¹tinually ex¹panding^ξ and ↘growing pros¹perity* реалізується на високому тональному рівні, що впливає на розширення тонального діапазону до широкого. У такий спосіб мовець озвучує прагнення більшості американців покращити їхній добробут, при цьому він впевнено акцентує на тому, що його бажання цілком збігаються з бажаннями громадян. Тут необхідно відзначити, що на граматичному рівні ініціальна синтагма (*/Most A¹mericans ·want con¹tinually ex¹panding*) містить неповну інверсію, в якій йдеться про необхідність безперервної сумісної роботи уряду і громадян для досягнення позитивних результатів. Смісл наведеної інтоногрупи інтенсифікується за допомогою її оформлення на просодичному рівні висхідною ступінчастою шкалою в поєднанні з високим спадним термінальним тоном, реалізованим у зоні великої швидкості зміни його руху, в плавному ритмі й сповільненому темпі при поступовому підвищенні тонального рівня і гучності на кожному наступному наголошеному складі, що надає голосу політика пронизливості, фальцетності, тим самим віддзеркалюючи його емоційне збудження.

Щодо тонального рівня висловлень у заключній частині промов, то тут відзначається його зниження до середньо-підвищеного, домінування середнього тонального діапазону інтоногруп, що є цілком природно, оскільки завершуючи свій виступ, політики часто апелюють до біблійних історій і притч, які слугують орієнтиром правильного розвитку, висловлюючи при цьому сподівання на досягнення успіху з Божою допомогою.

Стосовно динамічних характеристик, то значимо, що виголошенню вступної частини інавгураційних і партійних промов застрягаючих акцентуєваних особистостей властивою є зона помірної гучності (55,56%) з тенденцією до підвищення (34,48%). Наприклад:

«*We are one nation and one people. Our¹ fate as a /nation | and our¹ future as a /people | 'rest^ξ not^ξ u¹pon \one /citizen, | but u¹pon^ξ all /citizens. || That is the majesty and the meaning of this moment*» (24).

Початок висловлення (*Our¹ fate as a /nation | and our¹ future as a /people*) актуалізується з помірною гучністю, яка підвищується в його фінальній частині (*'rest^ξ not^ξ u¹pon \one /citizen, | but u¹pon^ξ all /citizens*) та передає тверду позицію мовця щодо необхідності спільної роботи громадян та

уряду для досягнення кращого майбутнього народу. Водночас зауважимо, що фрагмент наведеного прикладу (*Our¹ fate as a /nation | and our¹ future as a /people*) має паралельні граматичні й, відповідно, інтонаційні конструкції, які створюють плавний ритмічний малюнок і контрастують із наступною інтонаційною групою (*'rest^ξ not^ξ u¹pon \one /citizen*) оформленою складним інтонаційним контуром, де заперечна частка *not* вимовляється з високим спадним тоном з великою швидкістю зміни його руху. У цілому фрагменту, реалізованому на високому тональному рівні, й, відповідно, в розширеному тональному діапазоні за допомогою усіченої шкали в поєднанні із середньо-пониженим спадно-висхідним тоном властиве енергійне та категоричне звучання. Щодо гучності в основній і заключній частинах промов, то їм притаманне домінування зони помірної гучності (55,56% і 65,93% відповідно).

Інавгураційні й партійні промови, актуалізовані застрягаючими акцентуєваними особистостями, характеризуються модифікаціями темпу. Так, темп виголошення вступної частини зазначених промов здебільшого помірний (70,59%) із тенденцією до сповільнення (20,00%) в інтоногрупах, що містять найважливішу, на думку мовців, інформацію. Такий темпоральній організації вступної частини промов сприяє також наявність довгих незаповнених міжсинтагменних (30,15%) і внутрішньосинтагменних пауз, що допомагає виокремити ключові ідеї промов, оскільки, як відомо [8], саме таке членування мовленнєвого потоку є типовим для політичного дискурсу. Наприклад:

«*And I speak for both of us when I tell you that from Monday on he (the next Vice President) is going to be available for such speeches in all 50 States! We will^ξ 'try to ↑lead you | as we¹ were /led | the man from Independence, Harry S. Truman*». (23)

Фрагмент висловлення (*We will^ξ 'try to ↑lead /you | as we¹ were /led | by that 'great /champion of /freedom*), в якому наполегливо підкреслюється важливість керівництва країною ефективним урядом на чолі із сильним лідером, може слугувати прикладом такого інтонаційного оформлення. Темп виголошення наведеного фрагмента є сповільненим, інтоногрупи розділені досить довгими паузами. Вініціальній інтоногрупі (*We will^ξ 'try to ↑lead /you*), оформленій спадною ступінчастою шкалою з перерваною поступовістю в поєднанні з низьким висхідним термінальним тоном, реалізованим у зоні малої швидкості зміни його руху, наявна внутрішньосинтагменна пауза на стику передтакту і такту, яка інтенсифікує слово (*'try*). При цьому спадний рух тону на такті (*'try*) та спеціальний підйом на слові (*↑lead*) створюють хвилеподібний мелодійний контур в інтонаційній групі, що на тлі загального інтонаційного малюнку аналізованого

фрагмента не лише сприяє зосередженню уваги аудиторії на прагненні політика до ідеального керівництва країною, а також його позиціонуванню себе як достойного керівника держави. Схожа тенденція функціонування темпу і пауз зберігається і в основній, і в заключній частинах досліджуваних промов.

Загалом, ритмічний малюнок усіх частин виголошених промов є плавним і простим. Водночас неочікувана зміна простого ритму на стакатоподібний у деяких інтоногрупах дозволяє мовцеві виокремити їх як семантично найважливіші. Таку саму функцію виконують й інтоногрупи, вимовлені з висхідною ступінчастою шкалою, позаяк саме така зміна ритму й мелодійного контуру покращує сприйняття аудиторією найважливіших фрагментів промови. Розглянемо приклад:

«And our nation's course is abundantly clear.
 ↗ We as ↗pire to ↗nothing ↗ that belongs to ↗others.‖

Так, висловлення ↗ We as ↗pire to ↗nothing ↗ that belongs to ↗others.‖, якому передують теза про те, що національний курс країни є абсолютно прозорим і мирним, має стакатоподібний ритмічний малюнок, який утворюється за рахунок спадної скандентної шкали в поєднанні зі спадним середньо-пониженим термінальним тоном у першій інтоногрупі й висхідного руху тону на такті усіченої шкали в наступній. Таке інтонаційне оформлення аналізованого висловлення дозволяє сприймати позицію політика як категоричну й безапеляційну. Цьому сприяє й виділення наголосом особового займенника ↗ We, середній тональний діапазон, сповільнений темп і помірна гучність вимовлення, що ще раз підкреслює щирий намір політичного лідера об'єднати зусилля народу та уряду у здійсненні зовнішньої політики США. Така просодична організація наведеного висловлення покликана переконати іноземну аудиторію в цілковитій миролюбності зовнішньої політики держави й підкреслити повагу до чужої власності (територій).

Щодо **структури інтоногруп**, то у вступній та основній частинах інвагураційних і партійних промов застрягаючих акцентуєваних особистостей спостерігається дрібне членування висловлень на інтонаційні групи, оформлені переважно усіченою шкалою (42,35% у вступній і 51,72% у основній) у поєднанні із середньо-підвищеними (21,17% у вступній і 37,24% у основній) й середньо-пониженими спадними (34,12% у вступній і 33,79% у основній) термінальними тонами, реалізованими в зоні середньої швидкості зміни напрямку їхнього руху. Зазначена структура інтоногруп передає категоричність, впевненість, енергійність і наполегливість мовців. Окремої уваги заслуговує функціонування спадної ковзної і висхідної ступінчастих шкал в аналізованих промовах. Наприклад, у фрагменті партійної промо-

ви, де Л.Б. Джонсон перераховує найважливіші питання, які необхідно вирішити для покращення рівня життя людей.

And so do I. ↗Most ↗Americans ↗want ↗victory ↗ in ↗our ↗war ↗ a ↗gainst ↗poverty. And so do I. (23)

Висловлення ↗Most ↗Americans ↗want ↗victory ↗ in ↗our ↗war ↗ a ↗gainst ↗poverty. виокремлюється на фоні загального інтонаційного малюнку фрагмента за рахунок висхідної ступінчастої шкали в поєднанні із середньо-підвищеним спадним термінальним тоном у його ініціалній інтоногрупі, надання кожному слову однакового ступеня промінантності, що додає його звучанню вагомості, переконливості. У свою чергу, це свідчить також про зростання емоційної напруги мовця. Саме завдяки такому інтонаційному оформленню фрагмента підкреслюється прагнення політика здобути перемогу над бідністю спільно з менш забезпеченими громадянами держави.

У результаті проведеного експериментально-фонетичного дослідження специфіки оформлення інвагураційних і партійних промов застрягаючими акцентуєваними особистостями було виявлено та описано типові інтонаційні моделі, притаманні кожній структурній частині аналізованих промов. Щодо інваріантної моделі актуалізації інвагураційних і партійних промов акцентуєваних особистостей зазначеного типу, то вона була встановлена без урахування особливостей реалізації структурних частин досліджуваних промов на підставі подібності їхньої комунікативно-прагматичної настанови та може характеризуватися таким підвищенням усереднених показників інтонації: середній тональний діапазон (54,77%±7,88%), помірна гучність (60,75%±5,19%), помірний темп (75,00%±7,41%), плавний (96,69%±2,21%) ритм, усічені шкали (41,80%±9,93%), спадний середньо-понижений термінальний тон (33,00%±1,12%), середня зона зміни швидкості руху термінального тону (58,32±5,21%), складний мелодійний контур (81,92%±2,80%) з переважанням висхідно-спадного (60,42%±3,48%) його різновиду.

Таким чином, встановлено, що актуалізація структурно-композиційних частин інвагураційних і партійних промов застрягаючих акцентуєваних особистостей відбувається відповідно до типових інтонаційних моделей, а промови такого типу вичерпно описуються отриманою інваріантною інтонаційною моделлю. При цьому слід відзначити, що результати проведеного нами експериментально-фонетичного дослідження можуть бути використані під час проведення подібних наукових розвідок, у процесах ідентифікації типу акцентуєваної політичної особистості та при оволодінні навичками публічного політичного мовлення.

Література

1. Башук А. Структурно-композиційні особливості текстових стратегій (на прикладі інавгураційних промов) / А. Башук // *Стиль і текст / за ред. В. В. Різуна ; Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.* – К., 2008. – Вип. 9. – С. 94–104.
2. Васік Ю.А. Ритмічна організація англомовного політичного дискурсу (експериментально-фонетичне дослідження) / Ю.А. Васік. – К. : Вид-во КИМУ, 2009. – 252 с.
3. Вольфовська О.О. Ритмічна організація промов сучасних політичних діячів Німеччини (експериментально-фонетичне дослідження) : дис. канд. філ. наук : 10.02.04 / О.О. Вольфовська. – К, 2012. – 212 с.
4. Гаврилова М.В. Инавгурационная речь: идеальный проект дела и идейная основа объединения общества / М.В. Гаврилова // *Политическая наука.* – 2009. – № 4. – С. 138–156.
5. Гузак А. Засоби сугестивного впливу в президентській ораторській промові на морфологічному та синтаксичному рівнях (на матеріалі промов американських президентів / А. Гузак // *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах.* – 2014. – № 29. – С. 64–74.
6. Гулей М.Д. Лексико-граматичні особливості та композиційна структура французької політичної промови : дис. канд. філ. наук : 10.02.05 / М.Д. Гулей. – К., 2004. – 202 с.
7. Гольдберг И.И. Тайны почерка, или Что на роду написано / И.И. Гольдберг. – М. : АСТ МОСКВА; Екатеринбург: У-Фактория, 2008, – 158 с.
8. Дубовская М.Ю. Структурные характеристики тембра при формировании фоновариантов официально-делового стиля в английском и русском языках (экспериментально-фонетическое исследование) : дис. канд. філ. наук : 10.02.20 / М.Ю. Дубовская. – Пятигорск, 2004. – 147 с.
9. Жуковець Г.Л. Лінгвориторичні особливості сучасного лейбористського дискурсу Великобританії : дис. канд. філ. наук : 10.02.04 / Г.Л. Жуковець. – К, 2001. – 205 с.
10. Калита А.А., Тараненко Л.И. Речевая манипуляция: определение, функция, механизм реализации / А.А. Калита, Л.И. Тараненко ; *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна.* – № 1022. – 2012. – С. 10–18.
11. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием / С.Г. Кара-Мурза. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2001. – 832 с.
12. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
13. Петлюченко Н.В. НОМО CHARISMATICUS в немецком и украинском политическом дискурсах (контрастивный аспект) / Н.В. Петлюченко // *Когниция, коммуникация, дискурс.* – 2010. – № 2. – С. 85–104.
14. Ракитянский Н.М. Проблема психодиагностики политических лидеров / Н.М. Ракитянский [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://ecsosman.edu.ru/images/pubs/2004/06/18/0000162246/010Nikolaj_RAKITYaNSKIJ.pdf.
15. Самойлова І.В., Подвойська О.В. Лексичні особливості політичних промов / І.В. Самойлова, О.В. Подвойська // *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя . Філологічні науки.* – 2016. – Книга 1. – С. 235.
16. Фармагей А.И. Диагностика акцентуаций личности по почерку. Методика, описание, использование / А.И. Фармагей. – К. : Кий, 2010. – 200 с.
17. Фоменко О.С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки ХХ століття) : дис. канд. філ. наук : 10.02.04 / О.С. Фоменко. – К., 1998. – 195 с.
18. Шейгал Е.И. Инавгурационное обращение как жанр политического дискурса / Е.И. Шейгал // *Жанры речи.* – Саратов, 2002. – № 3. – С. 205–214.
19. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса : дис. докт. філ. наук : 10.02.01, 10.02 / Е.И. Шейгал. – Волгоград, 2000. – 440 с.
20. Щекин Г. Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению / Г. Щекин. – К. : МАУП, 2001. – 616 с.
21. O'Connor J.D. *Phonetics.* / J.D. O'Connor. – Harmondsworth : Penguin Books Ltd., 1984. – 320 p.
22. Laver J. *Phonetic and Linguistic Markers in Speech* / J. Laver and P. Trudgill // Scherer K.R. and Giles H. (eds) *Social Markers of Speech.* – Cambridge: Cambridge University Press, 1979. – P. 1–32.

Джерела ілюстративного матеріалу

23. Johnson, L.B. Acceptance Speech at the Democratic National Convention, 1964 : Режим доступу : <http://millercenter.org/president/speeches/detail/5660>.
24. Johnson, L.B. Inaugural Address, 20 January 1953 : Режим доступу : <http://www.americanrhetoric.com/speeches/lbjinauguraladdress.htm>.
25. Major, J. Conservative Party Conference Speech, 1991 : Режим доступу : <https://www.c-span.org/video/?22044-1/british-conservative-party-conference>.
26. Wilson, H. Leader's speech, Brighton 1964 : Режим доступу : <http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=162>.